

BRODZKI WICEBRYGADIER

ZAŁĄCZNIK nr 9

Do brodzkiej elity w latach międzywojennych należał pułkownik Stefan Hanka-Kulesza, zastępca dowódcy Kresowej Brygady Kawalerii.

Był mężczyzną „słusznej postawy w sile wieku”, jak wspominała go jedna z dawnych mieszanek Brodów. Mieszkał w budynku dawnego Banku Praskiego, naprzeciwko parku zwanego Rajkówką. Od oficerów artylerii, piechoty i ułanów odróżniał się okrągłą czapką szwoleżerską, noszoną zamiast rogatywki. Brodzianki zauważyły, że wcale nie krył się z adorowaniem swej żony. Spostrzegali to również podkomendni pułkownika.

Urodził się 30 sierpnia 1892 roku w Holenderni (powiat Włodawa. Po ukończeniu gimnazjum w Siedlcach, studiował w Szkole Wawelberga i Rotwanda, uzyskując dyplom inżyniera mechanika ze specjalizacją budowy maszyn. W roku 1912 wstąpił do Związku Walki Czynnej i Związku Strzeleckiego. Latem 1914 roku, w Krakowie, ukończył kurs podoficerski. 2 sierpnia tegoż roku ze słynną „siódmką Beliny” wyruszył do Kongresówki. Przyjął wtedy pseudonim „Hanka”. Z dalszych informacji Marcina Majewskiego wynika, że Kulesza jako legionista walczył w latach 1914-1917, a w listopadzie 1918 roku

wstąpił do Wojska Polskiego. W czasie wojny z bolszewikami był dwukrotnie ranny, w tym raz ciężko. Po wojnie trzykrotnie dokształcał się na kursach dowódców pułków. W roku 1937 otrzymał zgodę na zmianę nazwiska rodzowego przez dodanie do niego pseudonimu „Hanka”. W kwietniu 1937 roku został zastępcą dowódcy Kresowej Brygady kawalerii, a prawdopodobnie w sierpniu 1939 roku – dowódcą.

W przededniu kampanii wrześniowej pułkownik Hanka Kulesza uczestniczył w nabożeństwie polowym odprawionym na dziedzińcu przykościelnym. A następnie w wiecu patriotycznym na boisku „Sokoła” wygłosił przemówienie utrzymane w granicach obowiązującej propagandy, z nieznacznym dodatkiem bardzo umiarkowanego antysemityzmu.

3 września pułkownik Hanka-Kulesza zameldował się w kwaterze dowództwa Armii „Łódź”, znajdującej się w Julianowie koło Łodzi. Meldunek przyjął dowódca Armii, generał Julian Rómmel.

Pierwszy patrol zwiadowczy, tzw. Siódmka Beliny po przekroczeniu granicy Królestwa Kongresowego.

On też wydał rozkaz opóźnienia działań nieprzyjacielskich i obrony prawego brzegu Warty. Brygada przystąpiła do działania zgodnie z rozkazem. Tymczasem o godzinie 23.00 dowódca Armii przekazał, że „Kresowa Brygada Kawalerii jutro wieczorem {to znaczy 4 września} ma powrócić na wschodni brzeg Warty [...] do mojej dyspozycji” Wykonując to zadanie, Brygada rankiem 4 września przekroczyła Wartę, a po południu ześrodkowała się w rejonie Szadek, gdzie była już 3 września. Oba te rozkazy pułkownik Kulesza wykonał dokładnie. Jak podaje Jan Ćwierliński, „innych nie było, albo się nie zachowały”. Po wycofaniu brygady, Niemcy opanowali miasto Wartę i wszystkie mosty w tym rejonie. Zaskoczyło to generała Rómmla, który całą winę przerzucił na pułkownika Kuleszę, traktując wycofanie jako niewykonanie rozkazu. Odebrał więc dowództwo Kuleszy. Było to 5 września 1939 roku. Kulesza przeżył afront bardzo boleśnie. Próba interwencji była bezskuteczna, bo generał Rómmel 6 września opuścił Armię i odjechał do Warszawy. Pułkownik Kulesza także udał się do stolicy, by wyjaśnić przykrą sprawę. Osiągnął tylko nominację na dowódcę obrony Dubna. 14 września stawiał się u dowódcy grupy „Dubno”, a później przejął po nim dowództwo. 21 września grupa opanowała Kamionkę Strumiłową (obsadzoną przez Niemców), a następnie Mosty Wielkie. 24 września pułkownik Kulesza poddał się Niemcom. W niewoli przebywał od października 1939 roku do kwietnia 1945 roku w Murnau. Po wyzwoleniu mieszkał w Paryżu, a później w Londynie, gdzie założył własną firmę. Zmarł 5 czerwca 1964 roku.

Zjazd byłych żołnierzy kawalerii legionowej ("Beliniaków") w Warszawie, VIII 1939

Na podstawie następujących materiałów:

1. Marcin Majewski, *Kresowa Brygada Kawalerii w kampanii 1939 roku*, Warszawa 2011;
2. Jan Ćwierdziński, *O właściwą ocenę działalności Armii „Łódź”*, *Wojskowy Przegląd Historyczny*, 1959 t.I, s.293-294
3. Stanisław Komornicki, *Wojsko Polskie 1939-1945*, Warszawa 1984

opracował:

Zbigniew Kościów